

**Lekebergs
kommun**

Datum:
2024-09-13

Revidering av socialnämnd:

Fastställt av:
Socialnämnden

Ansvarig tjänsteperson:
Enhetschef IFO

Diarienummer:
SON 24-92

Riktlinje för stöd till uppdragstagare gällande barn, unga och vuxna

Policy

Program

Plan

>Riktlinje

Regler

Innehållsförteckning

1 Inledning	3
2 Syfte	3
3 Barnrättsperspektiv och barnets bästa	3
4 Rättskällor	4
5 Uppdragstagare	4
5.1 Kontaktperson	4
5.2 Kontaktfamilj	4
5.3 Familjehem	4
5.4 God man/förvaltare	5
5.5 Särskilt förordnad vårdnadshavare - SFV	5
6 Stöd till uppdragstagare	6
6.1 Uppdragstagarutredningen – ett initialt stöd	6
6.2 Vägledning och handledning	7
6.3 Utbildning och kompetensutveckling	7
6.4 Uppföljning och utvärdering	8

1 Inledning

Alla barn behöver engagerade vuxna med tid och tålamod, vuxna som lever under stabila förhållanden. Vissa barn behöver mer stöd än vad deras föräldrar kan ge och då behöver samhället hjälpa till.

Även vuxna kan behöva stöd i vissa situationer. Det kan exempelvis handla om personer som är i missbruk eller personer som har en funktionsvariation.

Många av de insatser som socialtjänsten erbjuder till barn och vuxna bygger på ett socialt engagemang från enskilda medborgare. En uppdragstagare åt socialnämnden kan vara familjehem, jourhem, kontaktfamilj och kontaktperson.

Insatserna beviljas utifrån socialtjänstlagen (SoL) och lagen om särskilt stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS). Syftet med insatserna varierar utifrån vilken lagstiftning som ligger till grund för den beslutade insatsen.

Särskilt förordnade vårdnadshavare till barn och gode män till barn och vuxna utreds och tillsätts utifrån beslut i tingsrätt.

Flera av de insatser som socialtjänsten kan bevilja barn, unga och vuxna med hjälp av uppdragstagare är proaktiva. Syftet med en insats i form av till exempel kontaktfamilj eller kontaktperson kan vara att främja förändring, befästa en pågående förändring eller kompensera brister i en persons situation på ett förebyggande sätt.

Varje enskild person som engagerar sig i ett socialt uppdrag är en viktig investering för socialnämnden och kommunen. Oavsett uppdragets art, om insatsen ska nyttjas av ett barn eller en vuxen, är det viktigt att en uppdragstagare får det stöd och den vägledning det finns behov av.

En uppdragstagare är inte anställd. Vid ett uppdrag utgår ekonomisk ersättning, oftast i form av arvode och omkostnad. Omkostnaden är nästintill skattefri och arvodet är skattepliktigt. Lekebergs kommun utgår vad gäller ekonomisk ersättning från Sveriges kommuner och regioners, SKR:s, rekommendationer.

2 Syfte

Riktlinje för stöd till uppdragstagare syftar till att säkerställa ett kvalitetsfokus gentemot uppdragstagare som bidrar till genomförandet av biståndsprövade insatser inom Individ- och familjeomsorgens arbete riktat till barn, unga och vuxna. I riktlinjen görs en beskrivning av olika insatser med uppdragstagare. Riktlinjen ska fungera som vägledning och ge stöd i det praktiska arbetet samt i förhållningssättet gentemot kommunens uppdragstagare.

3 Barnrättsperspektiv och barnets bästa

Att ha ett barnrättsperspektiv är att vid varje beslut eller åtgärd som rör barn beakta dess rättigheter enligt Barnkonventionen, Lag (2018:1197) om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter.

Vad som är bäst för ett barn måste avgöras i varje enskilt fall utifrån en bedömning av de individuella förhållandena. Bedömningen ska bygga på generell (objektiv) kunskap och beprövad erfarenhet av vad som är barns bästa i kombination med individuell (subjektiv) kunskap som bygger på att barnet självt fått komma till tals och ge uttryck för vad som är hens bästa.

Vid bedömning ska hänsyn tas till allt som rör ett barns fysiska och psykiska välbefinnande och utveckling så långt det är möjligt på såväl kort som lång sikt. Barnkonventionen (2018:1197) stadgar att barn ska få komma till tals och att barnets åsikt ska tillmätas betydelse i förhållande till barnets ålder och mognad.

4 Rättskällor

Riktlinjerna för stöd till uppdragstagare är utformade utifrån fyra huvudsakliga rättsliga källtyper; lagtext och annan författningstext, förarbeten, prejudikat/praxis och juridisk doktrin.

5 Uppdragstagare

De vanligaste formerna av sociala uppdrag som enskilda kan ha riktade till barn, unga och vuxna inom socialnämndens verksamhetsområde listas här nedan.

5.1 Kontaktperson

En kontaktperson är ett personligt stöd för barn och vuxna som av olika anledningar behöver stöd. En kontaktperson kan vara någon som regelbundet träffar och stöttar en person som behöver nya sociala kontakter, meningsfulla fritidsaktiviteter, stöd och stimulans i sin utveckling eller bryta destruktiva beteenden. En kontaktperson kan också ha som uppdrag att stötta ett barn, eller övervaka, i samband med umgängen med en eller två föräldrar. Omfattningen på uppdraget kan variera. Även en vuxen person kan beviljas denna insats enligt SoL. Kontaktperson enligt LSS skall vara ett stöd men grundtanken är att insatsen mer är inriktad på en kompisrelation än den insats som beviljas enligt SoL.

5.2 Kontaktfamilj

En kontaktfamilj tar emot barn- som av olika anledningar behöver stöd - i sitt hem. Barnet är oftast i sin kontaktfamilj en eller två helger i månaden. Barnen har olika bakgrund och intressen och är i olika åldrar. Barn som beviljas kontaktfamilj genom insatsen korttidsvistelse enligt LSS kan beviljas upp till 15 dygn per månad beroende på funktionsvariation och ålder. Vanligtvis beviljas 2–4 dygn.

5.3 Familjehem

Barn kan behöva ett familjehem av olika skäl. Det handlar ofta om att barnets ursprungsfamilj hamnat i en situation som gör att barnet inte längre kan bo hemma. Att vara familjehem innebär att ta emot ett barn i sitt hem på heltid, varje dag, alla dagar i veckan. Uppdragets längd kan variera från en kortare period till hela barnets uppväxt. Som familjehem blir man barnets vardagliga hem vilket innebär att man har omsorgsansvaret för barnet i vardagen.

Familjehemmet delar ansvaret för barnet med barnets föräldrar/god man/särskilt förordnade vårdnadshavare och socialtjänsten - det kallas för "det tredelade föräldraskapet" kring det placerade barnet. Uppdraget förutsätter att den som är uppdragstagare har god kontakt och samarbetar väl med barnets föräldrar och nätverk.

Barnet kan vara tillfälligt eller stadigvarande placerat i familjehemmet. Familjehemmet kan vara en del av barnets nätverk.

Även en vuxen person kan beviljas denna insats enligt SoL.

5.4 God man/förvaltare

Det är tingsrätten som utser en god man eller förvaltare och det är överförmyndaren som utövar tillsyn över den som är god man. Stöd som en god man kan behöva i sitt uppdrag ges genom överförmyndaren

En god man eller förvaltares huvudsakliga uppgift är att representera någon som på grund av sjukdom, psykisk störning, försvagat hälsotillstånd eller liknande behöver hjälp med att bevaka sin rätt, förvalta sin egendom eller sörja för sin person. Den person som har en god man eller förvaltare kallas huvudman.

Alla ensamkommande barn som kommer till Sverige utan föräldrar eller någon annan som har tagit över föräldraansvaret har rätt till en god man under den tid barnet står under asylprocessen hos Migrationsverket.

Den gode mannens uppgift är att företräda barnet och försäkra sig om att barnet har en trygg tillvaro och hjälpa barnet med exempelvis myndighetskontakter. En god man har rätt och skyldighet att bestämma i frågor som rör barnet; personliga, rättsliga och ekonomiska. En god man ansvarar däremot inte för barnets dagliga omvårdnad, att försörja barnet och har inget skadeståndsansvar om barnet förstör eller skadar saker.

I praktiken innebär god man-uppdraget att ha regelbunden kontakt med barnet, det hem där barnet bor, skolan, socialtjänsten och Migrationsverket. Exakt vilka kontakter det rör sig om och omfattningen på arbetet beror på barnets behov. Om barnet får permanent uppehållstillstånd i Sverige upphör normalt den gode mannens uppdrag, och för barnet utses i stället en särskilt förordnad vårdnadshavare.

5.5 Särskilt förordnad vårdnadshavare - SFV

Barn som är omyndiga och inte har någon vårdnadshavare behöver få en, eller två, särskilt förordnade vårdnadshavare tilldelade till sig. Det kan handla om ensamkommande barn som har fått uppehållstillstånd i Sverige, eller barn födda i Sverige som har vårdnadshavare som allvarligt brister i omsorgen om barnet eller som avlidit.

Det är tingsrätten som utser en särskilt förordnad vårdnadshavare. Som huvudregel är det socialnämnden i kommunen där barnet bor som ansöker till tingsrätten om att en särskilt förordnad vårdnadshavare ska utses. En SFV som

tidigare varit familjehem har rätt till råd och stöd genom den tidigare placerande kommunen.

Barnet kan antingen bo hos sin SFV eller i ett familjehem, hem för vård eller boende (HVB) eller stödboende. Om barnet bor i ett annat hem har familjehemsföräldrarna eller personalen ansvar för den dagliga omsorgen, till exempel att handla mat till barnet eller att skjutsa barnet till skolan eller läkarbesök.

En särskilt förordnad vårdnadshavare ska se till att barnet får sina behov tillgodosedda. SFV bestämmer i frågor som rör barnet, till exempel vilken skola barnet ska gå i, hälso-och sjukvård samt fritidsaktiviteter. SFV ska se till att barnets behov av omvårdnad, trygghet och god fostran tillgodoses. Den ska också hjälpa barnet att, om möjligt, ha kontakt med sin biologiska familj och andra anhöriga. SFV ansvarar också för barnets ekonomi, i vilket det ingår att ansöka om barnbidrag och studiebidrag. En särskilt förordnad vårdnadshavare har ingen underhållsskyldighet gentemot barnet. Exakt vilka uppgifter det rör sig om och omfattningen på uppdraget beror på barnets behov, ålder och boendesituation.

6 Stöd till uppdragstagare

Socialnämnden bör se till att familjehemsföräldrar får handledning och fortbildning som är anpassad till uppdragets karaktär (HSLF-FS 2019:25). I Lekebergs kommun eftersträvas att på samma sätt bistå den som har ett uppdrag som ledsagare, kontaktperson eller kontaktfamilj.

6.1 Uppdragstagarutredningen – ett initialt stöd

När det gäller insatser riktade till barn, unga och vuxna ska socialnämnden utreda den enskilde uppdragstagarens lämplighet att utföra ett visst uppdrag. Utredningen ska dokumenteras och förvaras i en personakt. Även en matchningsbedömning gällande uppdragstagaren och barnet/den vuxna ska genomföras och dokumenteras i barnets/den vuxnas personakt.

En uppdragstagarutredning syftar till att socialnämnden ska få ett underlag för bedömning av den enskildes lämplighet i relation till ett visst uppdrag. I utredningen ingår samtal med den enskilde som en del av kartläggningen. Det är av vikt att den enskilde redan under utredningstiden uppmanas att reflektera kring sina bevekelsegrunder och sina egna personliga utmaningar i relation till ett socialt uppdrag. Detta ska ses som en del av det stöd som en uppdragstagare bör få i kontakten med Individ- och familjeomsorgen.

Utredningen av ett familjehem regleras i socialtjänstlagen (SoL), Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2012:11) om socialnämndens ansvar för barn och unga i familjehem, jourhem, stödboende och hem för vård eller boende och socialtjänstförordningen (2001:957).

Förutom att bedöma familjens lämplighet innebär utredningen en möjlighet för socialtjänsten att skapa en god kontakt med familjen och att lära känna familjens styrkor och utvecklingsområden, för att kunna anpassa framtida stöd.

Familjehemmet får i sin tur veta mer om uppdraget. På så vis kan en bra grund läggas för det framtida samarbetet kring barnet och dess behov.

Det finns inga specifika krav på den som till exempel vill bli kontaktfamilj, kontaktperson och ledsagare. Det är socialnämnden som gör en utredning och bedömer om den enskilde är lämplig. Bland annat ska en sådan utredning omfatta uppgifter gällande den enskildes livssituation, personliga förutsättningar och egenskaper. I vissa fall bör uppdragstagare ha förkunskaper gällande diagnoser och bemötande i specifika beteenden. Vidare ska uppgifter inhämtas från socialtjänstens register samt uppgifter från Polisens misstanke- och belastningsregister. Referenser från en arbetsgivare eller någon från den enskildes eget nätverk kan bli aktuellt. Utredaren bör även ta referenstagning från släkt och vänner som en del i lämplighetsbedömningen.

Det behöver ofta ställas högre krav på den som vill bli särskilt kvalificerad kontaktperson eftersom uppdraget är mer komplext.

6.2 Vägledning och handledning

Många barn och unga som placeras i familjehem har levt i instabila miljöer och har svåra upplevelser bakom sig. Oavsett skälet till en placering förväntas familjehemmet kunna ge barnet stöd och hantera de svåra situationer som kan uppkomma. Familjehemmet behöver ha kunskap och förmåga att förstå och möta både barnet och dess föräldrar. Råd och stöd till nätverkshem behöver utformas utifrån vilken relation barnet har till nätverkshemmet.

Syftet med både handledning och fortbildning är att familjehemsföräldrarna ska få ökad kunskap, insikt, förståelse och möjlighet till reflektion, så att de bättre kan hjälpa barnet. Det hjälper dem också att hantera eventuella känslor av stress och otillräcklighet och att utveckla en bra relation till både barnet och hans familj. Förutom det professionella stödet från socialtjänsten, är det också bra om familjehem och jourhem får återkommande möjligheter att utbyta erfarenheter med varandra. Även biologiska barn i ett familjehem kan ha behov av särskilt stöd.

I Lekebergs kommun erbjuds handledning till familjehem genom familjehemshandläggare eller genom medarbetare inom Individ- och familjeomsorgens öppenvård. Bedömning gällande stödform görs i samverkan mellan ansvarig barnhandläggare och familjehemshandläggare.

Kontaktpersoner och kontaktfamiljer erbjuds råd och vägledning genom ansvarig handläggare eller verkställande chef. I vissa fall kan kontakt erbjudas hos Individ- och familjeomsorgens egen öppenvård. Det rör då ofta en fråga eller situation där kontaktfamiljen eller kontaktpersonen har behov av ett specifikt och avgränsat stöd.

6.3 Utbildning och kompetensutveckling

Socialstyrelsen har tagit fram en grundutbildning för familjehem – *Ett hem att växa i*. Syftet med utbildningen är att stödja kommunerna i deras arbete och ge förutsättningar för alla familjehem att få en nationellt likvärdig utbildning av god kvalitet. Socialtjänsten kan även välja att erbjuda andra utbildningar och kurser

som de anser är lämpliga. Lekebergs kommun har företrädesvis köpt platser till utbildningen *Ett hem att växa i* genom andra kommuner i Sydnärke.

Ett hem att växa i vänder sig till alla typer av familjehem och jourhem.

Utbildningen bygger på barnkonventionen, övrig aktuell lagstiftning, forskning samt erfarenheter från professionen, barn, föräldrar och familjehem. Den varvar teoretiska kunskaper med övningar, berättelser, filmer och exempel från verkliga livet. Familjehemmen ges möjlighet att reflektera kring uppdraget tillsammans med andra familjehem och får konkreta tips om hur de kan tänka och handla.

Tanken är att utbildningen ska genomföras innan eller i nära anslutning till att ett barn placeras. Det är viktigt att socialtjänsten underlättar för familjehemmen så att de kan delta i utbildningen, till exempel genom att erbjuda utbildningstillfällen på kvällar eller helger.

Utbildningen ger bland annat:

- allmänna kunskaper om familjehemsvård, barnen och uppdraget
- kunskap om ramarna för uppdraget, som lagstiftning, ansvar, roller, samarbete och villkor
- kunskap om familjehemsplacerade barns behov, hur de kan mötas och om ursprungsfamiljens betydelse
- möjlighet att få förbereda sig på hur den egna familjen påverkas, inte minst de biologiska barnen.

Familjehem med uppdrag från Lekebergs kommun kan även erbjudas, eller uppmanas, att gå andra föräldraskapsstödsprogram som ges genom Individ- och familjeomsorgens öppenvård eller genom Familjecentralen. Ett familjehems åtagande att delta i specifik utbildning och fortbildning bör regleras i avtal.

Kontaktfamiljer och kontaktpersoner erbjuds som regel ingen särskild förberedande utbildning. Möjlighet finns att i vissa fall erbjuda, eller uppmana till, deltagande i föräldraskapsstödsprogram. Deltagande i utbildning och fortbildning för kontaktpersoner eller kontaktfamiljer kan i vissa fall regleras i avtal.

6.4 Uppföljning och utvärdering

Handläggare ska minst en gång per halvår göra hembesök i familjehemmet och ha ett särskilt uppföljande och utvärderande samtal. Familjehemshandläggaren ska vid flera tillfällen per år ha kontakt med familjehemmet för uppföljning och utvärdering gällande familjehemmets behov av stöd samt följa upp delmål och mål. I det fall familjehemmet har löpande kontakt med Individ- och familjeomsorgens öppenvård ska familjehemshandläggaren ha kontakt med familjehemmet minst en gång per halvår.

Vad gäller kontaktfamilj och kontaktperson ska handläggare minst en gång per halvår ha ett enskilt uppföljande och utvärderande samtal med uppdragstagaren samt, om det är lämpligt, alltid hålla ett gemensamt samtal med uppdragstagare, den vuxna eller barn och vårdnadshavare för att följa upp delmål och mål med insatsen och revidera genomförandeplanen.